

Απόλυτος σεβασμός προς την νομιμότητα. Υποταγή τυφλή εις τους νόμους της χώρας. Ουδείς συμβιβασμός, ουδεμία συναλλαγή ούτε με τα ανώτερα ούτε με τα κατώτερα στρώματα της κοινωνίας. Αντίστασις εις πάσαν δημαγωγίαν, είτε άνωθεν είτε κάτωθεν προερχομένην. Η κυβέρνησις να είναι το μέσον και ουχι ο σκοπός. Να μη θυσιασθή ουδεμία των ιδεών, τας οποίας θεωρώ ωφελίμους εις την χώραν. Να εγκαταλείψω μάλλον την αρχήν παρά να κατέλθω εις συμβιβασμούς, οίτινες ατιμάζουσι τας κυβερνήσεις και εισίν εμπόδια εις την πρόδον των λαών.

Ελευθέριος Βενιζέλος
(10 Οκτωβρίου 1910)

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ
ΚΑΤΖΙΣ

Στις 6 Οκτωβρίου 1910 ο Ελευθέριος Βενιζέλος σχηματίζει την πρώτη του κυβέρνηση, αν και έχει εκλεγεί για πρώτη φορά βουλευτής πριν από δύο μόλις μήνες, ενώ το κόμμα που ίδρυσε (Κόμμα Φιλελευθέρων) εκπροσωπείται στη Βουλή από ελάχιστους βουλευτές. Αφού λάβει ψήφο εμπιστοσύνης θα προκηρύξει εκλογές στις 28 Νοεμβρίου, θα θριαμβεύσει και θα κυριαρχήσει στην ελληνική πολιτική ζωή μέχρι το 1933. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Ελευθέριος Βενιζέλος είναι η μεγαλύτερη πολιτική προσωπικότητα της Ελλάδας του 20ού αιώνα, όπως δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μπορεί να του ασκηθεί αυστηρή αλλά δίκαιη κριτική για πολλές από τις επιλογές του. Όμως από την αρχή της πολιτικής καριέρας του στην Ελλάδα υπόσχεται ότι θα παλέψει με τον λαϊκισμό και τη δημαγωγία. Οτι θα κάνει αυτό που νομίζει ότι είναι το σωστό μακροπρόθεσμα για τη χώρα και δεν θα συμβιβαστεί υποχωρώντας μπροστά στο πολιτικό κόστος. Η ιστορία μας διδάσκει ότι αυτό έκανε. Κάποιες επιλογές του ήταν ορθές (οι περισσότερες) και κάποιες λανθασμένες. Σχεδόν σε κάθε περίπτωση ο ελληνικός λαός τον εμπιστεύτηκε (με τη μοιραία εξαίρεση των εκλογών του 1920) και ο Βενιζέλος δικαίωσε αυτή την εμπιστοσύνη.

Ο λόγος που θυμίζω εκείνη την περίοδο, έναν αιώνα μετά, δεν είναι βέβαια για να αναπολήσουμε ή να σας πείσω για την ανάγκη χαρισματικών ηγετών. Αλλά για να σας θυμίσω ότι στην ιστορία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας υπήρξαν οπουδαιίοι εκουχρονιστές πολιτικοί, που προχώρησαν μπροστά, κάνοντας περισσότερες μεταρρυθμίσεις από συμβιβασμούς και πέτυχαν έτσι να αλλάξουν τη χώρα. Και ο ελληνικός λαός τους εμπιστεύθηκε και τους βοήθησε, αν και δεν ήταν πάντα εύκολο. Από τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο μέχρι τον ανιψιό του Χαρίλαο Τρικού-

πη και από τον Ελευθέριο Βενιζέλο μέχρι τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, η Ελλάδα προχώρησε και ξεπέρασε το τέλμα, ορισμένες φορές ακόμα και με εντυπωσιακά άλματα. Ήταν ηγέτες με μεγαλύτερο ή μικρότερο χάρισμα, με περισσότερες ή λιγότερες ικανότητες. Όμως τους διέκρινε κάτι που τους ξεχωρίζει από τους υπόλοιπους: είχαν ένα, πολύ ξεκάθαρο στο μυαλό τους, σχέδιο για την πορεία της χώρας. Ένα σχέδιο που ήταν σαφέστατα εκουχρονιστικό και βασιζόταν σε ένα όραμα για την Ελλάδα, αδιαπραγμάτευτα ευρωπαϊκό. Δεν ήταν διαχειριστές, ήταν ηγέτες, που δεν αντιμετώπιζαν με δέος το πολιτικό κόστος, αλλά μόνο την αδυναμία να πείσουν τον ελληνικό λαό. Γι' αυτό και πέτυχαν σε τόσο μεγάλο βαθμό.

Η απελευθέρωση της Ελλάδας

Κ. ΣΚΑΡΒΕΝΙΤΗΣ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗ: ΚΩΣΤΑΣ ΣΚΑΡΒΕΝΙΤΗΣ

Η σημερινή είναι μια κυβέρνηση που με εκπληκτικό τρόπο κατορθώνει να συμπυκνώσει όλη την παθογένεια της μεταπολίτευσης: τον καιροσκοπισμό, την περιφρόνηση στους θεσμούς, τον χυδαίο λαϊκισμό, τον κομματισμό και τον νεποτισμό και τον νεοποτισμό και κυρίως την πολιτική μωψία. Που ανέδειξε η απελπισία στην οποία οδήγησε τον ελληνικό λαό η διπλή αποτυχία του παλιού πολιτικού συστήματος

Για να καταλάβετε τη σημασία, όχι τόσο του ηγέτη (αν και ο ηγέτης είναι πάντα σημαντικός) όσο του πολιτικού προγράμματος, διαβάστε ξανά το κείμενο του Βενιζέλου και μετά σκεφτείτε τι είδος διακυβέρνησης έχει ανάγκη σήμερα η χώρα μας και τι είδος διακυβέρνησης υφίσταται.

Η σημερινή κυβέρνηση είναι το αποτέλεσμα μιας τερατογένεσης. Είναι μια κυβέρνηση που έχει υιοθετήσει πλήρως την ιδεολογία της αντιμεταρρυθμισμού σχεδόν στα πάντα, από την οικονομία μέχρι την παιδεία. Είναι ταυτόχρονα μια κυβέρνηση που υποχρεώνεται, σχεδόν βίαια, να υιοθετήσει μεταρρυθμιστικές πολιτικές στις οποίες δεν πιστεύει και κάνει ό,τι μπορεί για να τις υπονο-

μείσει. Είναι μια κυβέρνηση που με εκπληκτικό τρόπο κατορθώνει να συμπυκνώσει όλη την παθογένεια της μεταπολίτευσης: τον καιροσκοπισμό, την περιφρόνηση στους θεσμούς, τον χυδαίο λαϊκισμό, τον κομματισμό και τον νεποτισμό και κυρίως την πολιτική μωψία. Είναι ταυτόχρονα μια κυβέρνηση ανίκανη και μια κυβέρνηση που δεν φιλοδοξεί να είναι ικανή γιατί η ιδεολογία της είναι η πάση θυσία διατήρηση του status quo. Είναι μια κυβέρνηση που ανέδειξε η απελπισία στην οποία οδήγησε τον ελληνικό λαό η διπλή αποτυχία του παλιού πολιτικού συστήματος: του συστήματος που μας οδήγησε στην κρίση και που δεν κατάφερε να μας διασώσει από αυτήν. Είναι ταυτόχρονα μια κυβέρνηση-άλλοθι για τις ενοχές του ελληνικού λαού. Που στήριξε το απαξιωμένο πολιτικό σύστημα για τρεις δεκαετίες και τώρα προσπαθεί να κρυφτεί πίσω από το δάκτυλό του, δηλαδή τη δύσμορφη καρικατούρα αυτού του πολιτικού συστήματος.

Η χώρα μας έχει βρεθεί αρκετές φορές στην ιστορία της σε αυτό το σημείο με τον Στάθη Καλύβας («Καταστροφές και Θρίαμβοι», 3η εκδ. 2016) ονομάζει «μεγάλες καταστροφές επικίνδυνες διαστάσεων», που είναι όμως το αποτέλεσμα «υπερφιλόδοξων εγχειρημάτων». Όμως, σύμφωνα με τον Καλύβα, αυτές οι καταστροφές οδήγησαν αργότερα παραδόξως σε θριάμβους. Αλλά η ιστορία ποτέ δεν μας υπόσχεται ότι θα αντιγράψει τον εαυτό της. Ο ελληνικός λαός και οι ηγέτες του έχουν την ευθύνη.

Στην αυγή λοιπόν της νέας χρονιάς, σχεδόν 200 χρόνια από τον αγώνα για την ελληνική ανεξαρτησία, η χώρα μας θα πρέπει να παλέψει και πάλι για να απελευθερωθεί. Θα πρέπει να απελευθερώσει την πολιτική, την οικονομία και την κοινωνία από όλα τα βαρίδια που την περιορίζουν και την εμποδίζουν να απογειωθεί.

Θα πρέπει να πετάξει από πάνω της τα θλιβερά υπολείμματα του παλαιοκομματισμού, της αντιμεταρρυθμιστικής αντίδρασης, του θεσμικού συντηρητισμού. Θα πρέπει να απαλλαγεί από τις προκαταλήψεις της κατά της Δύσης, του ορθολογισμού, της ελεύθερης ανταγωνιστικής αγοράς, της τεχνολογίας και της καινοτομίας. Θα πρέπει να πετάξει στα σκουπίδια τη μισαλλοδοξία, την ξενοφοβία, τον εθνικισμό, τη συνωμοσιολογία. Μόνο αν απελευθερωθεί η Ελλάδα από τα βαρίδια της παθοδρόμησης και μετατραπεί σε μια πραγματικά ανοιχτή κοινωνία, θα έχει ελπίδες όχι μόνο να ξεπεράσει την κρίση αλλά και να θριαμβεύσει. Διαφορετικά την περιμένουν νέες μεγάλες αλλά και μικρές καταστροφές. Ακόμα χειρότερα, την περιμένει το τέλμα χωρίς προοπτική. Αυτό που βιώνουμε σήμερα.

Ο Αριστείδης Κατζίσις είναι αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου και Θεωρίας Θεσμών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το βιβλίο του «Απελευθερισμός» θα κυκλοφορήσει στη νέα σειρά «Μικρές Εισαγωγές» των Εκδόσεων Παπαδόπουλος στα τέλη Ιανουαρίου